

Marmaray İstasyonlarında Yer Alan Bilgilendirme Grafiklerinin İncelenmesi*

Investigation of Information Graphics in Marmaray Stations

Ömür MERT¹

Makale Bilgisi/ Article Information	Kaynakça Bilgisi/ Citation Information
Geliş/ Received: 19.09.2019 Kabul/ Accepted: 10.11.2019 Yayın/ Published: 01.07.2019	Mert, Ö. (2019). Marmaray istasyonlarında yer alan bilgilendirme grafiklerinin incelenmesi. <i>Maarif Mektepleri Uluslararası Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi</i> , 2(1), 25-37.
Araştırma makalesi/ Research article	Mert, Ö. (2019). Investigation of information graphics in Marmaray stations. <i>Maarif Mektepleri International Journal of Social and Humanistic Sciences</i> , 2(1), 25-37.

Öz

Bilgilendirme tasarımı, şehirlerin büyümesi ve gelişmesi ile önemli bir konuma sahip olmaktadır. Ülkemizde 2008 yılından sonra ifade edilmeye başlanılan bilgilendirme tasarımı, özellikle toplu taşıma araçlarındaki kullanımları daha da artmaktadır. Birçok alanı içinde barındıran bilgilendirme tasarımları toplu taşıma araçlarını kullananların gitmek istedikleri yere kolaylıkla ulaşmasını sağlamaktadır. Bu çalışmada bilgilendirme tasarımı uygulama alanlarından biri olan Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımının (Wayfinding & Signage Design) ülkemizde bulunan raylı sistem hatlarındaki önemine dikkat çekmek amaçlanmıştır. Bu araştırma, İstanbul raylı sistem hatlarından birisi olan Marmaray istasyonlarında yer alan bilgilendirme tasarımı ürünlerini kapsamaktadır. Bu bağlamda Marmaray istasyonlarında yer alan bilgilendirme tasarımlarının günümüz durumlarını ortaya çıkarmak için ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Grafik Tasarım, Görsel İletişim, Bilgilendirme Tasarımı, Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımı

Abstract

Information design has an important position with the growth and development of cities. Information design, which started to be expressed after 2008 in our country, increases the usage practices especially in public transportation vehicles. The informational designs, which include many areas, enable public transport users to easily reach where they want to go. In this study, it is aimed to draw attention to the importance of (Wayfinding & Signage Design) which is one of the application areas of information design. This research covers the information design products included in the Marmaray surveys, which is one of the Istanbul rail system lines.

* “İstanbul Marmaray Raylı Sistem İstasyonlarının, Bilgilendirme Tasarımları Açısından Değerlendirilmesi” Yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

¹Beykent Üniversitesi, İletişim Fakültesi, DSÜ. Öğretim Görevlisi

 omurmert25@gmail.com

 0000-0002-4510-7077

In this context, the information designs in Marmaray stations are discussed in order to reveal the present situation.

Keywords: *Graphic Design, Visual Communication, Information Design, Orientation and Marking Design*

Giriş

Kentler geliştikçe farklı sebeplerden oluşan demografik hareketlilik, türlü aktivitelerin oluşması, sosyal sorunları ve fiziki alan problemlerini de ortaya çıkarmıştır. Bu problemlerin başında ulaşım gelmektedir. Ulaşım sorunu demografik hareketliliği ile yeni sorunların oluşmasına sebep olmuş ve sorunların çözümü aşamasında türlü disiplinleri harekete geçirmiştir. “Şehirleri, ekonomik, toplumsal, kültürel özellikleri açısından belli bir büyüklükte olan, ulaşımdan iletişime, enerjiden suya karmaşık hizmet (altyapı) ağlarının söz konusu olduğu yerleşme birimi olarak tanımlanabilir. Her kent, karakteristik özellikleri bakımından türlü yönlerden bakılırsa, kendine özgüdür; bununla birlikte işlevsel ve biçimsel açıdan değerlendirdiğimizde tüm şehirler birbirine benzer” (Duru ve Alkan, 2002, s.55).

Tasarım tüm alanlarda olduğu gibi kent yaşantısında yönlendirme ve bilgilendirme tasarımları ile yeni ve gelişime açık bir alan olarak tüm toplu ulaşım ağlarında görülebilmektedir. Ulaşım ağlarının artmasıyla yön bulma ve bilgi sahibi olma ihtiyacı, grafik tasarımın kent mimarisi ve şehir kültürüne uygun biçimde toplu taşıma araçlarında bilgilendirme tasarımını zorunlu hale getirmiştir.

Bilim, teknoloji ve sanat, çoğu zaman birbirleriyle etkileşim içinde gelişmişlerdir. Teknolojik gelişmeler sanata ve sanatçıya getirdiği kolaylıklar ve yeniliklerle sanatın icrasını ve üretim süresini olumlu yönde etkilemektedir (Mefa, Şahin, Bilirdönmez, 2017, ss.55-59). Teknolojik imkânlar aynı zamanda şehir yaşantısının dinamik yapısını kolay ve anlaşılır bir biçimde insanların gitmek istedikleri yerlere hızlı, güvenli şekilde ulaştırmayı sağlamıştır. Gün içerisindeki gidiş gelişlerin daha rahat hale gelebilmesi grafik tasarım sanatçılarının teknolojiyi de kullanarak ortaya çıkarmış oldukları yönlendirme ve bilgilendirme tasarımlarının ulaşım ağlarında etkinliğini artırması ile önemli bir hal almıştır. İnsanların gideceği yeri belirleme görsel, metin ve hareketli görüntüler vasıtasıyla kitleleri yönlendirmiştir.

Tasarım açısından, metinlerin okunaklı ve anlaşılır olması, görüntü ve hareketli görüntülerin sade olması bilgilendirme tasarımının temelini oluşturmuştur. Yeraltı ve yerüstü raylı hatların önemi her geçen gün artmakta ve gereksinimi karşılayabilmek için yeni istasyonlar kurulmaktadır. Gelişen raylı sistem ağları kitleleri ulaşmak istedikleri bölgelere daha hızlı ve güvenli şekilde ulaştırırken, yön bulma ve bilgi edinme ihtiyaçları da artmaktadır. Bu bağlamda bilgilendirme tasarımları ulaşımın tüm alanlarında olduğu gibi raylı sistem hatlarında da önemini zorunlu hale getirmiştir.

Bu çalışmada, İstanbul raylı sistem hatlarından, Marmaray istasyonlarının bilgilendirme tasarımı açısından değerlendirilmesi ve fotoğrafları üzerinden incelenmesi ele alınmıştır.

Yöntem

Bu araştırma, nitel araştırma yöntemi olarak araştırmaya konu olan istasyon içerisindeki bilgilendirme levhaları, yönlendirme sistemlerini ve durak isimliklerinin fotoğrafları çekilerek incelenmiştir. Araştırma, İstanbul ili içerisinde bulunan Marmaray istasyonlarını kullanan

kullanıcıların yoğunlukta olduğu alanlar tercih edilerek 2016 yılı Nisan ve Aralık ayları içerisinde sadece istasyonlar kullanılarak fotoğraflanmıştır.

Makale içinde kullanılan fotoğraflar toplamda 1250 (bin iki yüz elli) fotoğraf içerisinde yazı kullanımının, büyüklükleri, görünürlükleri ve buldukları alan açısından net olanları tercih edilmiştir. Durakları kullananların yoğunlukta olduğu bölgeler gözlemlenerek bu alanlar fotoğraflanarak analiz edilmiştir. Görseller vasıtasıyla Marmaray istasyonlarında bilgilendirme grafiklerinin kullanımının incelenmesi ele alınmıştır.

Bilgilendirme Tasarımı ve Tanımı

Bilgi, Latince “informatio” kökünden gelmiş olup, şekillendirme, biçim verme, bilgi veya haber verme eylemi olarak tanımlanmaktadır. Diğer yaygın ifadesi ise bilgi, enformasyon veya haber verme anlamı taşımaktadır (Balay, 2004, s.66). Bilgi, mantıklı bir yargı ya da deneysel bir sonuç sunan, başkalarına sistemli bir iletişim aracıyla ulaştıran, olgulara ya da düşüncelere ilişkin düzenli ifadeler dizisidir (Bell, 1973, s.175). Türk Dil Kurumu sözlüğünde ise bilgi “İnsan aklının erebileceği olgu, gerçek ve ilkelerin bütünü, bili, malumat.” olarak tanımlanmıştır. Bu tanımlara bakıldığında bilginin birçok farklı tanımlarla ifade edildiği görülmektedir. Bilgi çok karmaşık bir yapı arz ettiğinden ötürü farklı bağlamlarda, farklı anlamlarda kullanılabilir (Balcılar, 2008, s.4). Bu karmaşık yapının sınıflandırılması ve anlamlandırılması gerekmektedir.

Her alanda olduğu gibi grafik tasarım alanında da bilginin kullanımı önemlidir. Bir logonun ne anlattığından bir afişin ne anlatmak istediğine kadar birçok grafik tasarım öğeleri içerisinde sistematik şekilde bilginin sınıflandırılması gerekmektedir. Grafik tasarım; bir mesajı iletme, bir görseli geliştirmek veya bir düşünceyi görselleştirmek için metnin ve görsellerin algılanabilir ve görülebilir bir düzlemde, iki boyutlu veya üç boyutlu olarak organize edilmesini içeren yaratıcı bir süreçtir. Grafik tasarım: “bir mesajın açık, ekonomik ve estetik yolla iletilmesidir” (Aktaran: Şahin, Keskin, Köse, 2016, ss.48-55).

Bilgilendirme tasarımının amacı bir bilgi gövdesini, hedef kitleye göre değişen genişlikte insan kitleleri tarafından anlaşılabilir şekilde kolaylaştırarak sunmaktır (Şahin, Keskin, Köse, 2016, ss.48-55). Bilgilendirme tasarımının amacı karmaşık veriyi, evrensel olarak yorumlanabilen sembollerini kullanarak, anlaşılabilir görsel ifadelerle dönüştürmektir

Kısaca bilgilendirme tasarımı, karmaşık hayatı ve bilgi yığınlarını alıcılara aktarırken doğru ve anlaşılır bir eyleme dönüştürmektir. İnsanların, rahatlık ve kolaylıkla buldukları fiziki alanlarda yön ve yollarını bulmalarını sağlamalıdır. Bunu gerçekleştirirken iletişimsel amacın yerine getirilmesindeki “verimlilik” ve “etkinlik” kullanılmalıdır.

Bilgilendirme Tasarımının Grafik Tasarımla İlişkisi

Bilgilendirme tasarımı ile grafik tasarım arasındaki ortak dil, grafik tasarım için tanımlanan “mesajın içeriğini belirlemek ve hedef kitleye göre görselleştirmek” olarak kullanılırken, bu tanım bilgilendirme tasarımının amaçlarından birisi olarak görülmektedir. Bilgilendirme tasarımında en önemli konulardan biri grafik tasarımın temel unsuru olan renktir. Renklerin insan psikolojisini olumlu ya da olumsuz bir şekilde etkilemektedir. Dolayısıyla grafik tasarımcının rengin insanlar üzerinde bıraktığı etki hakkında bilgi sahibi olması ve bilgilendirme tasarımlarında bu konu üzerinde özellikle dikkatli bir şekilde durmalıdır. Renklerin insanları nasıl yönlendireceğini ve kullanılan objenin veya figürün akılda nasıl daha kalıcı olabileceğini bilmeden yapılan tasarımlar insanlar üzerinde olumsuz bir etki

oluşturabileceği gibi yönlendirme tasarımlarının da amacına uygun hareket etmesini engelleyecektir (Dinek, Arı, Şahin ve Bilirdönmez, 2017, ss.257-271).

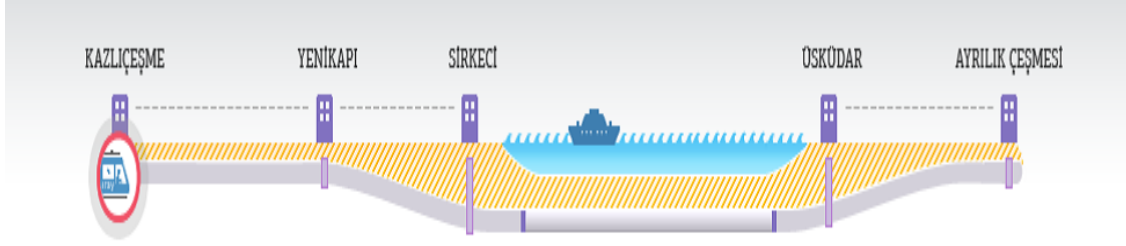
Bilgilendirme tasarımcısının niteliklerinden de anlaşılabilirliği üzere, grafik tasarımcılar bilgilendirme tasarımı kavramını kurumsallaştıran ve ayrı bir dal olarak tanınmasında emeği geçen kişilerdir. Pek çok grafik tasarım çalışması çeşitli miktarda bilgi taşıırken bu çalışmaların bir bölümü yoğun bir şekilde bilgi içerir (Öktem, 2012, s.101). Artan bilgi yoğunluğundan dolayı grafik tasarım ürünleri bilgilendirme tasarımı ürünlerine dönüşmektedir. Bilgilendirme tasarımı, grafik tasarımın özünde var olan bilgilendirmeyi bir ileri adıma taşır. Bu nedenle günümüzde bilgilendirme tasarımcılarının çekirdek ekibi grafik tasarımcılardır.

Bilgilendirme tasarımı üzerine görüş bildiren pek çok tasarımcı genel olarak grafik tasarımcılardan oluşmaktadır. Pek çok disiplin kullanılsa bile (mimari, iç mimari, şehir planlama vb.) bilgilendirme tasarımında en çok grafik tasarımcılar söz hakkına sahip olmaktadır. Uluslararası Bilgi Tasarımı Enstitüsü (IIID) direktörü, yönetim kurulu ve dönem başkanları grafik tasarımcılardan oluşmaktadır.

Marmaray İstasyonlarında Genel Özellikleri

Marmaray ulaşım aracı İstanbul'un Avrupa-Asya yakasını denizden birbirine bağlayan ve aynı zamanda karada devam eden sadece İstanbul'un değil Türkiye'de gerçekleştirilen en önemli projelerden biridir. Marmaray Projesi, İstanbul'un iki yakasında toplam 76 km boyundaki mevcut Halkalı-Sirkeci ve Haydarpaşa-Gebze banliyö hatlarının iyileştirilmesi, İstanbul Boğazı'nda kesintiye uğrayan kısmında birbirine batırma tüp tünel ile bağlanması ve çeken çekilen araçların temin edilmesinden oluşan 3 ayrı ihale paketidir.

Demiryolu Boğaz Tüp Geçişi (Marmaray Projesi), Asya ve Avrupa'yı İstanbul Boğazının altından birbirine demiryolu ile bağlayan yüzyıllık bir rüyadır. Bu rüyanın yanı sıra Marmaray Projesi, yerleşimi yoğun ve özellikle İstanbul Tarihi Yarımadasını kat etmesi ve batırma tüp tünel güzergâhına yaklaşık 16 km mesafede Marmara Denizinden geçen, büyük depremler üreten aktif Kuzey Anadolu Fay Hattına yakın olması sebebi ile de çarpıcı bir projedir. Marmaray ulaşım aracı Sirkeci-Üsküdar deniz altında tüp tünel, Asya yakasında Üsküdar-Gebze ve Avrupa yakasında Sirkeci-Halkalı karadan olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Bu ulaşım aracında, tek yönde, bir saatte 75.000 yolcu taşıma kapasitesine sahiptir. Marmaray ulaşım aracı, yaklaşık 13,5 km uzunluğunda olup, Kazlıçeşme (Avrupa) – Ayrılıkçeşmesi (Asya) arasında yer almaktadır. Marmaray ulaşım aracı, 1.387 metre batırma tüp tünel (en derin yerinde -58m kotuna batırılacak dünyadaki en derin batırma tüp tünel), 10 km çift tüp delme tünel, 670 m istasyonlar dahil aç-kapa tünel, 1790 m istinatlı dolgu, yarma ve yüzey yapılarından oluşmaktadır. Marmaray'da yük taşımacılığı ve çok modlu sistemle entegrasyonu anlatılmıştır.

Kaynak: T.C. Altyapı ve Ulaştırma Bakanlığı (2019).

Şekil 1. Marmaray Güzergahını gösteren bilgilendirme grafiği

Marmaray ulaşım aracıyla Türkiye'nin metropol şehrinin trafik ve ulaşım sorunu büyük ölçüde azalır ve İstanbul içerisindeki seyahat süresi minimum seviyeye düşürülmesi planlanmıştır.

Marmaray, 29 Ekim 2013 tarihinde Kazlıçeşme-Ayrılık Çeşmesi güzergâhında hizmet vermeye başlamıştır. 15 gün boyunca ücretsiz yolcu taşınan, hatta 13 Kasım 2013 tarihinden itibaren ücretli seferlere başlanmıştır. Başlangıçta Kazlıçeşme, Yenikapı, Üsküdar ve Ayrılık Çeşmesi istasyonlarına hizmet veren Marmaray, 1 Aralık 2013 tarihinde Sirkeci istasyonunun da hizmete alınmasıyla taşıdığı yolcu sayısını artırmıştır.

14 km. uzunluğundaki Marmaray hattı üzerinde 5 adet istasyon mevcut olup, yolculuk süresi ortalama 15 dakikadır. Marmaray, başlangıçta 00:00-06:00 saatleri arasında 10 dakikalık sefer aralıklarıyla günde karşılıklı 108 sefer yapmıştır. 17 Şubat 2014 tarihinden itibaren ise pik saatlerde sefer aralığı 7 dakikaya düşürülmüş olup, günde karşılıklı 126 sefer yapılmaktadır.

Marmaray İstasyonlarında Yer Alan Bilgilendirme Tasarımlarının İncelenmesi

İstasyonları kullanan ziyaretçilerin buldukları ortamda rahatça gezinebilmeleri için bilgilendirici grafik ürünlerine ihtiyaç vardır. Özellikle istasyon gibi ziyaretçi sayısının çok fazla olduğu alanlarda, karmaşık bilgilerin ve yönlendirici ürünlerin kullanıcıları verimli şekilde yönlendirmeleri gerekmektedir. Tutarsız, dağınık ve birbirinden farklı şekilde yerleştirilmiş bilgilendirici ürünlerinden oluşmuş bilgiler, kullanıcılar ile kurulacak iletişimi olumsuz etkileyecektir.

İstasyon içerisinde bulunan alanlar iletişimin ve bilgilendirmenin yoğun olduğu alanlardır. Bu açıdan kullanıcıları olumsuz etkileyen durumlar bilgilendirme tasarımlarının etkisiz olduğu anlamına gelmektedir. Bu yoğun geçişlerin yaşandığı ve etkileşimin çok yüksek boyutlarda yaşandığı istasyonlarda, bilgilendirme tasarımlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Raylı hatlar üzerindeki istasyon sayısı arttıkça ve mevcut alanlar büyüdükçe karmaşık yapı haline gelen istasyonlar, gün geçtikçe büyüyen ve yaşanan iç mekânlar haline gelmiştir.

Baker, "Yeraltı olmadan metropolis olmaz. Metropolis metroyu doğurur." Metropolde, kentin yüzeyinde bulunan kapılarla yeraltına inilmekte ve bu yeraltına inen kapılar yakınlık kavramında farklılık yaratmaktadır. Metro sayesinde kentin belirlenen noktalarına rahatlıkla ve kısa sürede ulaşılmaktadır. Mekânsal çeşitlilik kavramı ile yaklaşınca metro farklı bir mekânsal pratik oluşturmaktadır. Mesafe kavramı zamana bağlı kalmamaya başlamakta ve fiziksel gereksinimlerden ayrılmaktadır (Batuman, 2002).

Şekil 2. Marmaray Kazlıçeşme istasyonu yönlendirme işaretleri

Metropol yaşantısında yer altı raylı sistemlerine olan gereksinim, içerindeki yönlendirici öğelerin iyi konumlandırılması ve verimli bilgi vermeleri gerekmektedir. İstasyonlar içerisinde, giriş-çıkış tabelasından, engelli turnike girişleri, durak isimleri, haritalar, yönlendirme işaretleri ve sembollere kadar tüm bilgilendirme tasarımlarını barındırmalıdır.

Şekil 2’de görülen fotoğrafta Kazlıçeşme istasyonu içerisinde yer alan yönlendirme işaretleri gösterilmektedir. Caddeler ve otobüs duraklarının görünmesi bu açıdan sorun oluşturabilmektedir. İstasyon içerisindeki bilgilendirmelerin amacı, istasyonları kullanan kullanıcıların gitmek istedikleri yere rahat ve kolay bir şekilde ulaştırması gerekmektedir (Şekil 2).

Şekil 3. Marmaray Sirkeci istasyonunda yönlendirme işaretleri

İstasyon içerisindeki tüm bilgilendirme tasarımı öğelerinin bu ulaşımı tercih eden kullanıcılara yardımcı olması beklenir. Bu sayede kullanıcılar bir noktadan diğer noktaya gitmekte eylemini rahat bir biçimde yapacaktır. Bilgilendirme tasarımları bu sayede iç mekânlardaki renk, yazı ve semboller gibi elemanlarını aktif şekilde o alanı kullanacak olan ziyaretçilere verimli bir şekilde yansıtacaktır. Şekil 2’deki yönlendirmelerin hem renk hem de yazı biçimleri sayesinde istasyonları kullanan kullanıcıları doğru bir biçimde yönlendirdiği görülmektedir.

İstasyon içerisindeki tüm bilgilendirme tasarımı öğelerinin bu ulaşımı tercih eden kullanıcılara yardımcı olması beklenir. Bu sayede kullanıcılar bir noktadan diğer noktaya gitmekte eylemini rahat bir biçimde yapacaktır. Bilgilendirme tasarımları bu sayede iç mekânlardaki renk, yazı ve semboller gibi elemanlarını aktif şekilde o alanı kullanacak olan ziyaretçilere verimli bir şekilde yansıtacaktır. Şekil 3’deki yönlendirmelerin hem renk hem de yazı biçimleri sayesinde istasyonları kullanan kullanıcıları doğru bir biçimde yönlendirdiği görülmektedir.

Şekil 4. Marmaray Sirkeci istasyonu içerisinde yer alan bilgilendirme tasarımı örnekleri

Şekil 5. Marmaray Sirkeci istasyonu içerisinde yer alan bilgilendirme tasarımı örnekleri

İstasyon içerisindeki bilgilendirme tasarımları her kesimden insanın anlayabileceği biçimler içermelidir. Biçimler dışında okunabilir ve kolay algılanabilir olması görsel iletişim açısından önemli bir özelliktir. Bu durum bilgilendirme tasarımının genel özellikleri içerisinde yer aldığı için iç mekânlarda da bu özelliklerin dikkatli bir şekilde kullanılması gerekmektedir. Bu tasarımlar dikkat çekici, özgün ve estetik olmalıdır (Şekil 4, 5).

Şekil 6. Marmaray
Kazlıçeşme istasyonu
giriş panosu

Şekil 7. Marmaray Yenikapı
istasyonu giriş
panosu

Şekil 8. Marmaray Sirkeci
istasyonu giriş
panosu

Şekil 9. Marmaray Üsküdar
istasyonu giriş
panosu

Şekil 10. Marmaray Ayrılık
Çeşmesi istasyonu
giriş panosu

İstasyon mekânlarında bilgilendirme tasarımı haricinde tipografi, renk ve biçim gibi grafik tasarım öğelerinin kurum kimliğine uygun olması gerekmektedir. Bu istasyonlar içerisinde görsel bütünlüğün sağlanması gerekmektedir. Her istasyondaki bilgilendirme tasarımlarının grafik tasarım ilkeleri düşünülerek hazırlanması gerekmektedir (bkz. Şekil 6, 7, 8, 9, 10).

Marmaray istasyonları bilgilendirme tasarımlarının tüm bu öğeleri temel alarak incelemek uygun olmuştur.

Şekil 11. Marmaray istasyonlarından Kazlıçeşme ve Yenikapı girişi bilgilendirme panoları

İstasyonların birbiriyle uyumlu ve dengeli olmalıdır ve dikkat çekiciliği zıtlıklar içeren özelliklere (renk, tipografi, biçim) yer verilmelidir. Bu şekilde bilgilendirme tasarımı temsil ettiği yere her bir öğesiyle görsel kimlik kazandırmış olacaktır.

Görsel bütünlüğün dışına çıkılmaması gereklidir. Kurumsal kimliğin tüm bilgilendirme tasarımlarında birbirini tamamlayıcı nitelikte olması gerekmektedir. Bilgilendirme panolarındaki metinler karşıladığı açıdan gözükmemesi gerekmektedir. Şekil 11 ve Şekil 12'deki yazı uygulamalarında okunaklık sorunu oluşmuştur.

Şekil 12. Marmaray istasyonlarından Sirkeci, Üsküdar ve Ayrılık Çeşmesi girişleri bilgilendirme panosu

Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmada çekilen fotoğraflar ele alındığında ortaya çıkan sonuçlar doğrultusunda uygulayıcılara önerilerde bulunulmuştur. İstanbul raylı sistemleri ve ulaşım ağları ile ilgili daha önce bilgilendirme tasarımı açısından böyle bir örneğin olmaması bu çalışmanın önemini artırmaktadır. Bu araştırmanın, özellikle ulaşım da bilgilendirme tasarımlarına yönelik sorunların giderilmesinde katkı sağlayacağı ön görülmektedir. Ulaşım hatlarında bilgilendirme tasarımının nasıl olması gerektiği ile ilgili ortaya konulan önerilerin ileride yapılacak olan yer altı ve yer üstü ulaşım ağlarındaki çalışmalara bilgilendirme tasarımı açısından katkı sağlaması

ön görülmektedir. Bilgilendirme tasarımları özellikle toplu taşıma noktalarında bilgilendirme, bilgi verme ve yönlendirme gibi unsurları içerisinde barındırdığı için ziyaretçiler açısından önemli bir durumdur. Marmaray istasyonlarında kullanıcılarla daha iyi iletişim kurabilmek için bilgilendirme tasarımlarına gereksinim duyulmaktadır. Eğer bilgilendirme tasarımı yerinde uygulanmış ise istasyonu kullananların gitmek istedikleri yerlere daha rahatlıkla ulaşılması sağlanırken, hatlar içerisindeki yönlendirmeler rahatlıkla anlaşılır.

Marmaray istasyonlarında kullanılan yazı tiplerinin görsel bir bütünlük içerisinde kurumsal kimliği yansıtması gerekir. Dolayısıyla Marmaray istasyonlarında kurumsal kimlik unsurlarının belli bir dengede olması gerekmektedir. Kullanılan renklerin de görsel bütünlük açısından değerlendirilmesi ve kurumsal kimlik çizgisinde tüm duraklara uygulanması doğrudur.

İstasyonlarda kullanılan tüm şekillerin daha özgün, daha anlaşılır, daha bütünsel bir tasarım anlayışı ile çalışılmış olması gerekmektedir. Görsel bütünlüğün devamı tüm istasyonlar için geçerli olacak renk, şekil, piktogramlar ve yazılarla sağlanmalıdır. Engelli vatandaşlar için gösterilen piktogramların uluslararası standart olması gerekmektedir. Bu piktogramların tüm istasyon turnike girişleri ve turnike girişlerini gösteren yön okları ve renkler ile uygun şekilde gösterilmesi gerekmektedir.

İstasyonlarda kullanılan yazı fontlarının daha okunaklı ve belirli kurumsal bütünlüğü yansıtıcı nitelik olması gerekmektedir. İstasyon dışında kalan giriş bilgilendirme panosu gibi iklim koşullarının olumsuz etkilerine maruz kalan panoların ayrıca iklim koşullarına karşı durabilecek nitelikte olması gerekmektedir.

Yer şekillerindeki kullanımların tüm istasyonlarda da uygun görsel devamlılığın sağlanması ile ilgili gereken şekil düzenlemelerinin yapılması gerekmektedir. Marmaray logo için kullanılan renklerin tüm duraklarda özellikle vurgulanması gereklidir. Trenlerin içerisinde de bu görsel devamlılığın sağlanması gerekir. İstasyon ve trenlerde kurumsal kimliğin yansıtılması ziyaretçiler açısından bütünlüştürücü ve kolaylaştırıcı olacaktır.

Kaynaklar

- Duru B. & Alkan, B. (2002). *20. yüzyılda kent ve kentsel düşünce*. Ankara: İmge Yayınevi.
- Mefa, A., Şahin, C. & Bilirdönmez, K. (2017). Teknolojik gelişmelerin sanata ve sanatçıya etkileri. *II. Uluslararası Akdeniz'de güzel sanatlar sempozyumu ve kültür çalıştay kitabı* içinde (s.55-59).
- Balay, R. (2004). Küreselleşme, bilgi toplumu ve eğitim. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37(2), 61–82.
- Bell, D. (1973). *The coming of post-industrial society: A venture in social forecasting*. New York: Basic Books
- Balcılar, H. (2008). *Türkiye'nin bilgi toplumu olma yolunda bilgi teknolojilerinin kullanılması*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Becer, E. (2013). *İletişim ve grafik tasarım*. İstanbul: Dost Kitabevi.
- Şahin, C., Keskin, B. & Köse, E. (2016). Meslek yüksekokulları grafik tasarımı ders programlarında matbaa derslerinin yeri: İstanbul örneği. *Ejovoc (Electronic Journal of Vocational Colleges)*, 6 (1), 48-55.

- Dinek, Ö., Arı, T., Şahin, C. & Bilirdönmez, K. (2017). Tasarımda renk ve subliminal mesajların etkileri. *2. Uluslararası basım teknolojisi sempozyumu kitabı* içinde (s. 257-271).
- Öktem, E. (2012). *Grafik tasarım dersi alan öğrencilerin, grafik tasarım ve bilgilendirme tasarımı hakkındaki görüşlerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Batuman, B. (2002). Mekân, kimlik ve sosyal çatışma: Cumhuriyet'in kamusal mekânı Kızılay meydanı, *Ankara'nın Kamusal Yüzleri*. (Derleyen, Sargın G.A.). İstanbul: İletişim Yayınevi.
- T.C. Altyapı ve Ulaştırma Bakanlığı (2019). *İstasyon genel yapısı*. <http://www.marmaray.gov.tr/> adresinden 20 Nisan 2016 tarihinde alınmıştır.